

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról”

COM(2006) 154 final – 2006/0056(CNS)

(2006/C 324/07)

2006. május 2-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 37. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2006. szeptember 8-án elfogadta. (Előadó: Markus Tornberg.)

Az EGSZB tisztújítására való tekintettel a Közgyűlés úgy határozott, hogy erről a véleményről az októberi plenáris ülésen szavaz, és az Eljárási Szabályzat 20. cikke értelmében főelőadót jelölt ki José María Espuny Moyano személyében.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. október 26-án tartott 430. plenáris ülésén 94 szavazattal, ellenszavazat nélkül, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 A Tanács felkérte az EGSZB-t, hogy készítsen véleményt az idegen ⁽¹⁾ és a nem honos ⁽²⁾ fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló tanácsi rendeletre tett javaslatról.

1.2 Az Európai Bizottság javaslatának célja a vízi környezetek és a vízi biodiverzitás védelmének biztosítása az idegen fajok megjelenésével együtt járó kockázatokkal szemben. Az Európai Bizottság úgy ítélte meg, hogy a jelenlegi jogi keret, amely az élőhelyekről szóló irányelvet ⁽³⁾ is magában foglalja, nem kielégítő.

1.3 Az Európai Bizottság olyan rendelet bevezetését javasolja, amely a már bevált gyakorlatra és meglévő gyakorlati szabályzatokra épül, ugyanakkor a jövőbeli stratégiáknak sem állja útját.

1.4 A javasolt rendelet nem foglalkozik többek közt a horgászással, a díszhalakkal vagy hasonló egzotikus állatokkal kapcsolatos problémákkal, ehelyett a természetes élőhelyüktől távol került idegen fajok okozta jövőbeli problémák előrejelzését, megakadályozását és kezelését tűzi ki célul.

1.5 Az EGSZB úgy érzi, hogy az Európai Unió hajlamos a túlszabályozásra. A javasolt rendelet esetében ennek nem kellene beigazolódnia.

1.6 Az EGSZB azt ajánlja, hogy állítsák össze a meghonosított (azaz a már letelepedett) idegen fajok jegyzékét, hogy ezen fajok esetében minél kevesebb bürokráciával kelljen számolni.

1.7 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a „nem honos faj” kifejezést pontosan határozzák meg. A rendeletjavaslat vonatkozásában a „zóna” és az „ökorégió” kifejezéseket is meg kell határozni.

1.8 Az EGSZB továbbá úgy érzi, hogy az Unió egységes piac, ezért különbséget kell tenni EU-n belüli és EU-n kívüli idegen, illetve nem honos fajok között.

1.9 Az EGSZB felhívja a figyelmet azokra az előre látható problémákra, amelyekkel a kistermelőknek kell szembesülniük, ha a rendelet bevezetésre kerül. Külön kiemeli a javaslat 1. mellékletében foglalt igen hosszú kérdőívet.

2. Általános megjegyzések

2.1 A javaslatot, amely a Közösség területére az akvakultúrában alkalmazandó idegen fajok behozatalának uniós szintű szabályozását kívánja bevezetni, ami egyrészt védi majd a honos vízi állat- és növényvilág változatosságát ⁽⁴⁾, másrészt elősegíti az akvakultúra fejlődését, az EGSZB elvben nagy örömmel fogadja.

2.2 Az EGSZB elismeri, hogy a vízi környezet és a vízi biodiverzitás védelme érdekében az akvakultúrában az idegen fajok alkalmazásáról szóló rendelet igen fontos, és szükség is van rá.

2.3 A javasolt rendelet elfogadása esetén az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy a rendeletről szóló megfelelő tájékoztató kampánnyal vegye elejét annak, hogy a média a rendeletet a fogyasztók elrettentésére és a lapok példányszámának növelésére használja fel.

⁽¹⁾ A COM(2006) 154 final jelű, tanácsi rendeletre tett javaslatban foglalt meghatározás értelmében (3. cikk) vett idegen fajok.

⁽²⁾ A COM(2006) 154 final jelű, tanácsi rendeletre tett javaslatban foglalt meghatározás értelmében (3. cikk) vett nem honos fajok.

⁽³⁾ A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről.

⁽⁴⁾ A tanulmányozócsoport az amerikai ökörbéka példáját vitatta meg: a fajnak a dél-franciaországi Aquitania régióban és Európa más részeiben történő elterjedését számos negatív hatás kísérte. Az ökörbéka ugyan nem az akvakultúra terméke, feltehető, hogy a díszállat-tenyésztési ágazatból származik, amely viszont nem tartozik ennek a rendeletnek a hatálya alá.

2.4 Az EGSZB úgy érzi, hogy a rendeletről alapvető elvárás, hogy elősegítse Európában az akvakultúra fejlődését⁽⁵⁾, mivel az akvakultúra növekvő ágazat, amely a jövőben számos lehetőséget teremthet, ha a javaslat a jelenlegi formájában ezt nem nehezíti meg.

2.5 Az EGSZB felhívja rá a figyelmet, hogy az ágazat az Unión kívül gyors ütemben fejlődik, megemlíti továbbá, hogy telítve van, és új fajták kitenyésztésére szorul. Az EGSZB emellett rámutat, hogy az akvakultúra ágazatának megvan a lehetősége arra, hogy a közös halászati politika keretén belül – a halászati ágazatot illetően – sikertörténeté váljon.

2.6 Az EGSZB úgy érzi, hogy az Unión belüli kereskedelmet – kevesebb bürokráciával és papírmunkával – egyszerűsíteni kell, és nem szabad túlszabályozni.

2.7 Az EGSZB hangsúlyozza: gondoskodni kell arról, hogy a rendelet ne jelentsen akkora terhet, amely már hátráltatná az ágazat továbbfejlődését, valamint aggodalmát fejezi ki az ágazat ökológiai, gazdasági és szociális vetületei közötti egységet illetően. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy a fajok áttelepítésére az EU-n belül már kellő szabályozás van érvényben.

2.8 Régióinkban a vízi környezetek számára a valódi nehézséget az akvakultúrában az egzotikus, illetve idegen fajok betelepítése okozza. Ahhoz, hogy a javaslat a lehető legegyszerűbb és legrövidebb lehessen, az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság összpontosítson ennek a problémának a megoldására, a nem honos fajokkal pedig foglalkozzon külön. A nem honos fajok alkalmazása látszólag nem nagyon fontos az akvakultúrában. Ugyancsak ezzel függ össze az a probléma, hogy az Európai Bizottság nem határozta meg, mely régiókban nem honos egy adott faj.

2.9 További egyszerűsítést jelentene, ha a javaslat különbséget tenne az EU-ban honos fajok és az Unión kívülről származó idegen és nem honos fajok között. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ezt is vegyék figyelembe, mivel az EU egy integráltabb közös piac irányába halad.

2.10 Az EGSZB észrevételezi, hogy mivel az ágazat hajlamos a gyors változásokra, a termelők számára a gyakorlatban nem mindig kivitelezhető annyira előre tervezni, ahogyan azt az Európai Bizottság a behozatali és szállítási engedély megszerzése érdekében szükségesnek ítéli.

2.11 Példának okáért, ha egy termelő egy Izraelből származó adott állományt tenyészt, és az állomány elpusztul, a termelőnek gyorsan kell cselekednie, és például az Egyesült Államokból kell importálnia, hogy minél kevesebb értékes időt veszítsen. A jelenlegi javaslat értelmében a termelő addig nem folytathatná a tevékenységét, amíg új engedélyt nem kap. Az áttelepítésnek és a szállításnak, különösen a kereskedelmi szállításnak kivételt kellene képeznie a javasolt rendelkezések alól, miután általános tudományos megállapítást nyert, hogy az idegen, illetve nem honos fajok akvakultúrában történő tenyésztésének „kockázata” alacsony.

2.12 Az EGSZB felhívja rá a figyelmet, hogy az ágazati szakembereket gyakran frusztrálja az Európai Bizottság által

választott megközelítés. Fontos tehát annak biztosítására is összpontosítani, hogy a rendelet egyszerűbb és gyakorlati irányultságú legyen, valamint hogy az érintett felek számára a lehető legkevesebb költséggel járjon.

2.13 Az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslat nem tér ki a díshalakra és a lazacra, azonban hangsúlyozza, hogy ezek a fajok potenciálisan nagymértékben járulhatnak hozzá az általános problémához.

2.14 Az EGSZB hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy világgossá kell tenni, mik a rendelet céljai, és egyértelművé kell tenni, mire és meddig terjed ki a hatásköre. Mivel az ágazatot tekintve nincsenek mindenre kiterjedő, részletes szabályok, az EGSZB azt indítványozza, hogy az Európai Bizottság javasoljon egy effajta átfogó rendeletet, vagy legalább az ágazat jövőbeli irányítására indítson útnak egy cselekvési tervet.

2.15 Az EGSZB tudatában van annak, hogy a javaslat ötlete már az EU 2005-ös egyszerűsítési kezdeményezése előtt megfogant, mégis úgy érzi, hogy a jelenlegi javaslatot az említett kezdeményezés figyelembevételével egyszerűsíteni kellene.

3. Részletes megjegyzések

3.1 A javaslat a szükséges és indokolt intézkedéseken messze túlhalad, továbbá nem veszi figyelembe az olyan fajok *status quóját*, amelyek közül jó néhány már évszázadok óta része az európai akvakultúrának (pl. a ponty, a szívárványos pisztráng, a szajbling stb.). Ezeknek a fajoknak a tenyésztése mindaddig semmilyen kárt nem okozott az ökoszisztémában. Az, hogy fejlődésük minden szakaszában kockázatértékelést kell készíteni a szállításukról, valamint a hosszadalmas engedélyeztetési eljárások a valóságtól igen elrugaszkodottak, és a gyakorlatban sem kivitelezhetők. A Közösség területén működő, akvakultúrával foglalkozó vállalatoknál bevált gyakorlat, hogy határokon túl is együttműködnek az állatorvosi előírásoknak megfelelően, és a pontyot, a pisztrángot és más honos halfajokat rövid határidővel szállítják.

3.2 Az EGSZB azt szorgalmazza, hogy a honos halfajokat⁽⁶⁾ vonják ki a rendeletervezet hatálya alól egy „pozitív lista” vagy tagállamonként a kivételek felsorolása révén. Ugyanígy a nem honos fajok kérdését is ki kellene venni a rendeletről. Érthetetlen, hogy miért hozzák összefüggésbe az ellenőrzött akvakultúrát az egyébként őshonos, ám helyileg nem honos hal- és egyéb fajok elterjesztésének vagy áttelepítésének kérdésével.

3.3 A nem honos fajok kérdését az egyes tagállamokban már külön rendeletek szabályozzák. A rendeletjavaslatnak az Unió vízi biodiverzitásának védelmére kellene összpontosítania az idegen fajok megjelenésével együtt járó kockázatokkal szemben. Igen bonyolult is lenne a javasolt rendeletet a nem honos fajok tekintetében végrehajtani, mivel ebben az értelemben nincs általánosan elfogadott meghatározása a helyi régióknak. A nem honos fajokra vonatkozó rendelkezések elhagyásával a javasolt tanácsi rendelet kézzelfoghatóbbá válna, valamint a végrehajtása is könnyebb és olcsóbb lenne.

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB-nek az akvakultúra fenntartható fejlődéséről szóló véleményét: CESE 595/2003, HL C 208., 2003.9.3.

⁽⁶⁾ Honos faj például Lengyelországban a ponty (*cyprinus carpio*) vagy a szívárványos pisztráng (*oncorhynchus mykiss*), csak hogy néhány példát említsünk.

3.4 Az EGSZB rámutat, hogy a szállításra irányuló kérelem elbírálásának egy évig terjedő határideje (10. cikk) a termelési döntéseket elfogadhatatlan mértékben késleltetné és elfogadhatatlan gazdasági zavarokhoz vezetne, ezért a határidő rövidítését javasolja.

3.5 Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy fontos lenne feltérképezni annak lehetőségét, hogy a 10. cikk egy „mi van akkor, ha”-forgatókönyvet is tartalmazzon, hogy a szöveg a válasz nélkül maradó engedélyezési kérelmek esetéről is rendelkezzen. A spanyol jog szerint például a hallgatás – azaz ha a javasolt egy éves határidőn belül nem érkezik válasz – jóváhagyást jelent. Az EGSZB úgy véli, hogy amennyiben jogilag lehetséges, a javaslatnak ebben a cikkében a spanyol példát kellene követni.

3.6 A többszöri, ötéves időszakra tervezett szállítás kérelmezése (6. cikk) nem kivitelezhető, mivel gyakran rövid időn belül meghozott, váratlan döntésekre van szükség különböző fejlődési szakaszban lévő halak vásárlásával, eladásával és cseréjével kapcsolatban. A javasolt rendelet közvetlen összeütközésbe kerülne az akvakultúrának és az akvakultúrában alkalmazott fajok sokféleségének előmozdítására irányuló nyilvánított célok megvalósítására tervezett rendelkezésekkel.

3.7 A vízi organizmusoknak az akvakultúra számára történő behozatalára és szállítására vonatkozó alkalmazásokról szóló döntések fontosak; ezeket tudományos érvekre kell alapozni, és a lehető leghamarabb nyilvánosságra kell hozni.

3.8 Az illetékes hatóságok, a tervezett tanácsadó bizottság és az akvakultúrával foglalkozó cégek számára a szerteágazó szabályok óriási személyzeti és pénzügyi terhet jelentenének, ami a rendelkezésre álló emberi erőforrásokkal nem vállalható. Mindez szemben áll azzal az általános törekvéssel, hogy mind a tagállamokban, mind az EU szintjén csökkenjen a bürokrácia.

3.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a szabályok túlzott mértékét a minimálisan szükséges szintre kell csökkenteni. Különösen a javasolt rendelet I. mellékletében kellene a követelmények egy részét elhagyni.

3.10 Az idegen halfajok behozatala és szállítása jelentős kockázatokkal járhat. Ezeknek a kockázatoknak a felmérése alapos tudományos felkészültséget igényel. A szükséges tudományos adatokat – ellentétben azzal, amit az I. melléklet sugall – a kérelmezők munkahelyükről nem tudják beszerezni, ehhez a kérelmezőknek szakértői tanácsra lenne szükségük.

3.11 Az EGSZB úgy véli, hogy segítségül a termelők számára rendelkezésre kell bocsátani a szükséges ismeretek birtokában levő uniós tudósok jegyzékét. Ezzel egy időben a termelők számára a kérelmi folyamatról tájékoztatást vagy képzést kell elérhetővé tenni.

3.12 A javaslat a tervezett egyedi értékelésekkel szemben ökorégióként vagy tagállamonként csak egy mintán elvégzett kockázatértékelést ír elő, amelyet egy arra felhatalmazott tudományos intézetnek kell elvégeznie. Ha a minta értékelése során a kockázat „enyhének” minősül, az adott ökorégióban minden további, rutinszállításra beadott kérelemhez elegendő lesz a helyszínt, a személyzet adatait és a dátumokat megadni. Ha ez a javaslat hatályba lép, az javítja a kockázatértékelés minőségét, és egyúttal mind az akvakultúrával foglalkozó cégeknek, mind a hatóságoknak hatalmas megtakarítást eredményez a bürokratikus kiadások terén. A tudományos intézet által elvégzett mintaértékelés költségeit az Európai Halászati Alapnak (EHA) kellene állnia.

3.13 Az EGSZB újfent hangsúlyozza, hogy a tanácsi rendeletben meg kell határozni az ökorégiók fogalmát, hogy lehetővé váljon a tagállamok közti harmonizáció.

3.14 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendelet megjelenése után hasznos lenne a hatálybalépéssel legalább egy évet várni, hogy a nemzeti jogszabályok felzárkózhassanak, és hogy az ágazat és az érintett felek tájékozódhassanak a bevezetésre kerülő változásokról.

3.15 Az EGSZB korábbi, a közös halászati politikáról ⁽⁷⁾, az akvakultúráról ⁽⁸⁾, illetve a biodiverzitásról ⁽⁹⁾ szóló véleményeire hívja fel a figyelmet, és a jelen vélemény vonatkozásában és témájának erejéig is kitar az ott leírtak mellett.

3.16 Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét a génmódosított szervezetekre és a poliploid fajokra, amelyeknek a vízi környezetet fenyegető potenciális veszélyét nem szabad alábecsülni. Szigorúbb szabályozásra van szükség az akvakultúrában alkalmazott génmódosított szervezetek, illetve lazac; továbbá a díszállatfajok betelepítése és áttelepítése vonatkozásában.

3.17 Az EGSZB nyomatékosan kéri az Európai Bizottságot, hogy ezt a véleményt a korábban említettekkel együtt vegye figyelembe, hogy az akvakultúra ágazata számára az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazása tekintetében jobb munkakörnyezet jöhessen létre.

Kelt Brüsszelben, 2006. október 26-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁷⁾ A közös halászati politika egyszerűsítése, CESE 961/2006, előadó: Gabriel Sarró Iparraguirre (elfogadták: 2006. július 5-én).

⁽⁸⁾ Lásd az 5. lábjegyzetet.

⁽⁹⁾ A biodiverzitás megőrzése, CESE 752/2006, előadó: Lutz Ribbe (elfogadták: 2006. május 18-án).